

2019-10-20

Högskoleprovet

Provpass 3

- Du måste fylla i dina svar i svarshäftet **innan** provtiden är slut.
- Följ instruktionerna i svarshäftet.
- Du får använda provhäftet som kladdpapper.
- Fyll alltid i ett svar för varje uppgift. Du får inte minuspoäng om du svarar fel.
- På nästa sida börjar provet, som innehåller 40 uppgifter.
- Provtiden är **55 minuter**.

Verbal del

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Börja inte med provet förrän provledaren säger till.

1. petitesse

- A hemlighet
- B skrivelse
- C önskemål
- D avvikelse
- E obetydlighet

2. ideell

- A omtänksam
- B utan vinstintresse
- C kompromisslös
- D utan svagheter
- E demokratisk

3. legering

- A nedbantning
- B förgasning
- C värmebehandling
- D färgning
- E metallblandning

4. hämma

- A neka
- B hindra
- C dölja
- D tystna
- E fördöma

5. kommission

- A domstolsjury
- B utlandstjänst
- C grupp av sakkunniga
- D intresseförening
- E handelsbolag

6. tämligen

- A lagom
- B utan tvekan
- C typiskt
- D rätt så
- E faktiskt

7. påföljd

- A avslut
- B börda
- C tillskott
- D straff
- E orsak

8. handfallen

- A ledsn
- B förälskad
- C rådlös
- D längtansfull
- E praktisk

9. alster

- A verk
- B insekt
- C princip
- D redskap
- E fält

10. slå sina lovar kring

- A sprida ut
- B undvika
- C imponera på
- D överblicka
- E kretsa runt

Barns utveckling

Fråga: Vilka är likheterna och olikheterna mellan Piagets och Vygotskijs tankar om barns psykologiska utveckling? Och hur applicerbara är deras teorier på dagens samhälle? /Li

Svar: Jean Piaget (1896–1980) och Lev Vygotskij (1896–1934) är de två forskare under 1900-talet som har haft störst betydelse inom området barns utveckling av tänkande och språk. De ägnade sig båda först åt annat: Vygotskij åt litteratur, konst och konstpsykologi, Piaget åt naturvetenskap, särskilt biologi, med fokus på frågor om kunskapens natur. De inriktade sig sedermera på barns utveckling av tänkande och språk. Deras arbeten har i hög grad diskuterats i den efterföljande forskningslitteraturen.

Det finns många beröringspunkter och likheter mellan Piagets och Vygotskijs syn på barns utveckling av tänkande och språk, men det som har uppmärksammats mest är skillnaderna. Särskilt belysande är hur de ser på barns egocentriska språk och barns spontana uppfattningar av olika företeelser. Båda författarna har ägnat stor uppmärksamhet åt detta. Eftersom deras allmänna syn på barns utveckling av språk och tänkande skiljer sig åt, har de också haft olika syn på dessa två inslag i barns utveckling.

Det egocentriska inslaget i små barns språk består i att språket är ofullständigt, i kombination med att barnen tycks tala för sig själva och inte till en åhörare. Piaget såg detta egocentriska språk som uttryck för barnets egocentriska tänkande och begränsade kunskap om värld-

den. Enligt Vygotskij är det egocentriska språket i stället ett resultat av att barnet ännu inte helt har införlivat och behärskar de vuxnas sociala språk. För Piaget handlade det om hur barns tänkande och kunskap uttrycks i språket, för Vygotskij snarare om en rörelse i motsatt riktning: hur socialt språk och olika begrepp införlivas i barns språk och tänkande.

Piaget ägnade sig mycket åt att kartlägga barns spontana uppfattningar av olika företeelser. Han såg de spontana uppfattningarna som grundade i barnets samspel med sin omvärld och som ett led i barnets uppbyggnad av egna tankestrukturer, beroende på det tänkande ett barn redan har och allmänna principer för tänkandets utveckling. Han fokuserade på det individuella tänkandets inre utveckling. Vygotskij var mer intresserad av hur barnen tar över begrepp från sin omgivning, även när detta inte sker spontant. Enligt Vygotskij är övertagandet av begrepp från omgivningens språkanvändning det viktigaste för den språkliga och tankemässiga utvecklingen hos barnen.

Betraktade som heltäckande förklaringar av barns utveckling av tänkande och språk kan Piagets och Vygotskijs beskrivningar verka oförenliga. Mer intressant är att se de bådas beskrivningar som ofullständiga och fokusera på hur deras olika perspektiv och angreppssätt kan kombineras. Deras tänkande och forskningsresultat är högst aktuella i dagens samhälle.

LENNART SVENSSON

Uppgifter

11. Vilken inställning tycks Lennart Svensson ha till Piagets och Vygotskijs teorier?

- A Även om teorierna har mycket gemensamt är det viktigare att betona skillnaderna.
- B Båda teorierna är tänkvärda var för sig, men bäst fungerar de tillsammans.
- C Även om teorierna skiljer sig åt är det viktigare att betona likheterna.
- D Båda teorierna är relevanta i dag, men de går inte att förena.

12. I vilken av följande frågor skiljer sig Piaget och Vygotskij tydligt åt, enligt texten?

- A I frågan huruvida små barns språk speglar deras tänkande eller inte.
- B I frågan huruvida små barns tänkande är väl utvecklat eller inte.
- C I frågan huruvida små barns språk har egocentriska inslag eller inte.
- D I frågan huruvida små barns tänkande är deras eget eller inte.

Sarkozys utrikespolitik

Under Nicolas Sarkozys år som president skedde några hel- och halvhjärtade omorienteringar av fransk utrikespolitik. Här följer två exempel på sådana.

Den arabiska våren

Med Tuniens jasminrevolution i januari 2011 inleddes den våg av folkresningar och protester mot arabvärldens auktoritära regimer som kom att kallas den arabiska våren. Det var en utveckling som tog alla på sängen, inte minst Frankrike och EU. I årtal hade EU, med Frankrike och andra Medelhavsländer som drivande kraft, tagit hjälp av nordafrikanska regimer för att stoppa migrationsströmmarna över Medelhavet och hålla nere islamistisk terrorism. Så viktigt var detta för européerna att de blundade för demokratiska brister i regimerna på andra sidan havet och fördjupade samarbetet även när åtaganden om demokratiska reformer inte uppfylldes.

Och trots att Nicolas Sarkozy hade lovat en ny fransk utrikespolitik med en större betoning på mänskliga rättigheter fortsatte han på den gamla linjen. Hans debut som Nordafrikapolitiker var spektakulär: i karaktäristisk stil kastade han sig i juli 2007 med hull och hår in i slutfasen av EU:s förhandlingar om frigivningen av den grupp bulgariska sjuksköterskor som fängslats i Libyen och sände dåvarande frun Cécilia som personlig emisarie till huvudstaden Tripoli. Direkt efter frigivningen, som blev en PR-triumf för Sarkozy, reste han till Tripoli för att skörda frukterna av de förbättrade relationerna med Libyen genom att underteckna fransk-libyska avtal om bland annat energi och migration och bana väg för franska affärsintressen. Några månader senare kom Libyens ledare Muammar al-Khadaffi till Paris och slog upp sitt tält i Elyséepalatsets trädgård.

Det angav tonen för den fortsatta franska politiken i Medelhavsområdet. Ingen i Paris reagerade på de tunisiska protestaktioner som inleddes i december 2010. Den nytillsatta utrikesministern Michèle Alliot-Marie solsemesterade med sin sambo i Tunisien mitt under protesterna och lånade ett privatplan av en affärsman med band till diktatorn Zayn al-Abidin Ben Ali. Medan regimen i det forna franska protektoratet försökte slå ner protesterna med brutala metoder nöjde sig Paris med vaga maningar till "lugn". Alliot-Marie väckte uppseende med ett förslag om att bistå tunisisk polis med fransk expertis på demonstrationskontroll. Först när den tunisiska diktatorn väl tvingats avgå stödde Frankrike kraven på demokrati i Tunisien. Ben Alis flygplan, som enligt rapporter var på väg till Paris, tvingades vända i luften för att söka fristad på annat håll.

Alliot-Marie tvingades lämna sin post och i samma veva började den franske presidenten omprofilera sig som det nystartade libyska upprorets främste supporter. Frankrike blev först med att erkänna det libyska övergångsrådet som landets legitima företrädare. I Bryssel pläderade Sarkozy för sanktioner och flygförbud och sade att han, tillsammans med Storbritanniens premiärminister David Cameron, var redo för riktade militära anfall mot mål i Libyen. Franska plan blev sedan de första att fälla bomber över landet.

Det går att se flera skäl till denna spektakulära helomvändning. Mycket handlade givetvis om att återställa Frankrikes politiska anseende i denna viktiga region. När Sarkozy i september 2011 hyllades som en hjälte i den befriade staden Benghazi gav jublet återklang över hela arabvärlden. Det handlade också om att manifesteras Frankrikes förmåga att agera som en ledande världsmakt i ett läge där USA valde baksätesrollen.

Om Sarkozy dessutom kunde plocka popularitetspoäng inför det kommande presidentvalet var det heller inte ovälkommet. Inte heller kunde man bortse från ett till synes genuint personligt engagemang, understött av filosofen och författaren Bernard-Henri Lévy som ringde in direktrapporter från det belägrade Benghazi till Elyséepalatset. Libyenaktionen passade ledarstilen hos den Sarkozy som alltid hade gjort sig bäst vid dramatiska insatser i akuta krislägen.

Françafrique

Medan Algeriet och Indokina vann sin självständighet i blodiga strider blev 1960-talets franska uttåg ur Afrika söder om Sahara mer odramatiskt. De flesta av Frankrikes afrikanska kolonier gick med på att i utbyte mot militärt och ekonomiskt stöd behålla starka band till den forna kolonialmakten. Så föddes det system som kallats *Françafrique*, en politik skött av obskyra nätverk i Elyséepalatset, där franskvänliga afrikanska ledare, ofta brutala och korrupperade diktatorer, hållits om ryggen av franska regeringar, ibland med hjälp av franska soldater. I gengäld har Frankrike fått internationellt politiskt stöd, fördelaktiga villkor för franska storföretag och säker tillgång till strategiskt viktiga råvaror som olja och uran. Med i bilden finns också en ström av svarta pengar från afrikanska vänner som bidrag till franska politikernas kampanjfinansiering.

I sin valkampanj 2007 lovade Nicolas Sarkozy att sätta stopp för detta system. Nu skulle det bli slut med franskt stöd till diktatorer och korrupta ledare i Afrika. Bistånd skulle villkoras med krav på gott styrelseskick.

Jean-Marie Bockel blev Sarkozys minister med ansvar för Frankrikes relationer med Afrika. I januari 2008 förklarade han karskt i en intervju i *Le Monde*: "Françafrique ligger på dödsbädden. Jag vill skriva ut dess dödsattest." Av 100 miljarder euro årligen i bistånd till Afrika försvinner 30 miljarder genom ineffektiv förvaltning eller försvillas av rovgiriga ledare, menade han. Bara ett par månader efter intervjun fick dock Bockel sparken – efter klagomål från Gabons president Omar Bongo.

Sarkozys kursomläggning blev på sin höjd halvhjärtad. Trots vissa tecken på en förändrad attityd, som försöken att normalisera relationerna med Rwanda, förblev mycket likt i den franska Afrikapolitiken under Sarkozy. Tonvikten fortsatte att ligga på strategiska ekonomiska intressen, och varje Sarkozybesök i Afrika följdes av ett veritabelt regn av "århundradets kontrakt". Frankrike fortsatte också att ge militärt stöd till vänligt sinnade regimer, som Tchads president Idress Déby som fick franskt stöd att bekämpa rebeller. Och i april 2011 spelade franska soldater en avgörande roll då Laurent Gbagbo, förloraren i Elfenbenskustens presidentval 2010, till

sist lyftes bort från sin post och valsegraren Alassane Ouattaras trupper tillsammans med FN-styrkor gick till angrepp mot presidentpalatset i Abidjan. Här agerade dock Frankrike på direkt uppmaning av FN:s generalsekreterare och med en färsk resolution från säkerhetsrådet i ryggen.

Insatsen i Elfenbenskusten gjordes för att hjälpa en folkvald president till makten, och kan därför ses som ett uttryck för den nya Afrikapolitik som Sarkozy utlovat. Samtidigt var det uppenbart att Paris gjorde sitt bästa för att mörka de franska truppers insats. I Elfenbenskustens mångåriga interna konflikter har Gbagbo profilerat sig som motståndare till den gamla kolonialmaktens fortsatta inflytande medan Ouattara framstått som mer franskvänlig. Risken var uppenbar att den franska insatsen skulle framstå som ännu ett exempel på att Frankrike i Françafriques anda väljer vilka som ska sitta vid makten i landets forna kolonier.

INGRID HEDSTRÖM

Uppgifter

13. Vad anger textförfattaren som den främsta förklaringen till omsvängningen i Frankrikes inställning till Libyen?

- A Trycket från en enig omvärld.
- B Den franska befolkningens protester.
- C Prestige och viljan till makt.
- D Insikten om gamla felsteg och misstag.

14. Vad tycks ligga till grund för Frankrikes utrikespolitik, så som den framställs i texten?

- A Landets omstridda roll i EU.
- B Landets förkärlek för dramatiska ledare.
- C Landets koloniala förflutna.
- D Landets relativa oberoende av USA.

15. Varför ville den franska regeringen dölja att landets militära trupper spelade en avgörande roll i Elfenbenskusten 2011, enligt texten?

- A Resultatet av den franska insatsen blev inte det som regeringen hade hoppats på.
- B Regeringen ville inte skylta med att den egentligen bara hade handlat på uppdrag av FN.
- C Resultatet av den gemensamma FN-insatsen överensstämde inte med regeringens utlovade Françafrique-politik.
- D Regeringen ville undvika anklagelser om att fortfarande bedriva sin kritiserade Françafrique-politik.

16. Hur kan man bäst karakterisera Sarkozys utrikespolitik, utifrån hur den framställs i texten?

- A Som populistisk och aningslös.
- B Som välvillig men eftergiven.
- C Som ombytlig och motsägelsefull.
- D Som principfast men omdömeslös.

Evidensbaserad naturvård

Som de flesta omvälvande skeden började det hela i liten skala. En inflytelserik epidemiolog, Archie Cochrane, började på 1970-talet argumentera för betydelsen av att använda bästa möjliga kunskapsunderlag inom sjukvården. En självklarhet kan man tycka, av både etiska och ekonomiska skäl, men ändå något som inte är helt enkelt att säkerställa.

Det är inte lätt att hitta och kritiskt värdera alla relevanta publikationer i den omfattande vetenskapliga litteraturen inför valet av preparat eller åtgärd. En konsekvens av detta är att det har kunnat ta årtal innan effektivare eller billigare metoder kommit till allmän användning (t.ex. tog det 13 år innan rekommendationen att ge blodproppslösande behandling efter akut hjärtinfarkt slog igenom) samt att olämpliga metoder har kunnat dröja sig kvar länge efter det att de dömts ut i kliniska provningar (t.ex. rekommenderades sängläge veckovis efter hjärtinfarkt, trots att nyttan visat sig vara obefintlig). Alltså helt enkelt en långsam kunskapsöverföring från forskningen till praktiken som inneburit förlorade liv och kronor.

Detta var bakgrunden till den revolution som Archie Cochrane initierade: den evidensbaserade medicinen. Här skall beslut grundas på "bästa möjliga kunskapsunderlag", i första hand på vetenskapliga studier och om sådana saknas på "beprövad klinisk erfarenhet".

Som ett led i den evidensbaserade medicinen drog en global rörelse i gång i början av 1990-talet, vars kärna fått det något kryptiska namnet "The Cochrane collaboration". Dess syfte är att förbättra beslut inom vården genom litteraturöversikter kring interventioner (det vill säga insatser av preparat eller åtgärder). Översikterna skall dessutom vara "systematiska", vilket innebär en smal, väldefinierad praktisk fråga samt ett strikt tillvägagångssätt vid litteratursökning, värdering och sammanställning. Detta till skillnad från traditionella litteraturöversikter som ofta är bredare, svåra att upprepa och starkt färgade av författarens åsikter. De systematiska litteraturöversikterna stärks dessutom av en statistisk metod, metaanalys, som kvantitativt väger samman resultat från olika studier av samma fenomen. Sammanfattningsvis är denna förbättrade kunskapshantering och kunskapsförmedling en förutsättning för evidensbaserad medicin.

Innan vi lämnar medicinens värld finns det två aspekter värda att nämna eftersom de har stor betydelse inom naturvården, nämligen "evidensgrad" och "publikationsskevhet". Det krävs inte mycket eftertanke för att inse att vissa studier (t.ex. kliniska försök där behandlingen slumpats ut på patienter) har ett högre bevisvärde (evi-

densgrad) än andra (t.ex. fallstudier av enstaka patienter), något som måste beaktas när kunskapsläget sammanfattas. Vad som också måste beaktas är att en del studier kanske inte publicerats, främst de som inte visade någon effekt, vilket ger en skevhet i rapporteringen.

Behovet av kunskapsöverföring från tillämpad forskning till praktiken är ju ett generellt problem, och inte begränsat till medicinens värld. Följaktligen har en hel flora av liknande rörelser startat. Sociologi, undervisning och kriminologi är några ämnen där antalet systematiska översikter snabbt växer. Exempelvis kan man hitta översikter av huruvida stora skolor är bättre än små (vilket varierade beroende på vad man mätte), eller av den brottsförebyggande effekten av övervakningskameror (vilka hade positiv om än svag effekt).

Hur framgångsrika dessa relativt nya rörelser kommer att vara beror på flera saker. Främst är ju volymen forskning inom området viktig – det måste ju finnas något att sammanfatta – men också publiceringstradition, i vilken utsträckning forskningen är kvantitativ (och därmed lätt att sammanfatta med hjälp av metaanalys), de tilltänkta användarnas intresse samt de samhällsliga resurser som berörs.

Är det så att det som görs på fältet vad gäller praktisk naturvård är väl beprövade åtgärder med bevisade positiva effekter? Nej, det verkar i några fall vara så att de skötselåtgärder som är praxis inte har önskade effekter. Ett exempel som fick stor medial uppmärksamhet rörde åtgärder för att gynna lax och annan fisk i vattendrag, åtgärder som kostat stora summor genom åren och vars effekt visade sig vara svag. Kan då det medicinska konceptet med framgång överföras till praktisk naturvård? Gapet mellan "aktuellt kunskapsläge" och praktiken finns förvisso här liksom inom medicinen. Men är det inte så att naturvård är så komplext och så platsbundet att det saknas en gemensam, bred kunskapsbas?

Visst finns det skillnader. En är att naturvårdsbiologi huvudsakligen är ägnat åt att beskriva problem och att relativt lite forskning handlar om interventioner, alltså effekten av åtgärder (t.ex. återskapande av habitat eller populationer, minskade mänskliga störningar, eliminering av invasiva arter, effekten av lagstiftning, ekonomiska styrmedel, landskapsplanering). I den vetenskapliga litteraturen finns det helt enkelt relativt lite att sammanfatta.

En annan försvårande faktor är det faktum att konkurrensen om utrymmet på tidskrifternas dyrbara sidor hela tiden ökar. Till exempel refuserar tidskriften *Biological Conservation* fyra av fem inskickade manus. Design, genomförande, statistisk utvärdering och presentation

måste vara näst intill oantastliga. Kraven blir allt strängare på viss omfattning av data (t.ex. försök upprepade på flera platser och över flera år) samt på att resultatet skall vara tydligt (statistiskt signifikant) och av globalt intresse. Å ena sidan innebär detta att de studier som publiceras inom praktisk naturvård har mycket högt bevisvärde, men å andra sidan är det en väldig massa studier som inte hittar in i den primärvetenskapliga litteraturen.

Ytterligare en skillnad gentemot medicin rör vad vi kan kalla kunskapsbasen. Visst finns i den vetenskapliga litteraturen exempel på praktisk naturvård. Ur vår egen verksamhet kan vi nämna följande tre exempel. Rövningar för att gynna dårgräsfjärilens värdväxt gjordes i Östergötland och utfallet, som följdes upp i orörda kontroller och i röjda områden, visade sig positivt. Holkar med konstjord mulm för att gynna vedlevande skalbaggar visade sig fungera förvånansvärt bra. Vi har också jämfört olika skötselmetoder för att sköta ängsmarker i ett långtidsförsök. Men finns naturvårdskunskap bara i den vetenskapliga litteraturen? Nej,

kunskap finns ju också hos enskilda individer och baseras på deras personliga erfarenheter. Men sådan kunskap har – i ett större perspektiv – mindre värde eftersom den inte är dokumenterad och därmed inte heller möjlig för andra att ta till sig och kritiskt granska. I ett ämne som praktisk naturvård, där mycket sker genom ”trial-and-error”, så förblir mycket av kunskaperna odokumenterade. Detta är något som försvårar det gemensamma kunskapsbygget och införandet av evidensbaserad naturvård. Denna kan inte bara bygga på primärvetenskap, utan måste rimligen också bygga på väldokumenterade fallstudier.

Trots dessa svårigheter att överföra den evidensbaserade medicinens metoder är det uppenbart att stora vinster finns för naturvården om åtgärder byggde på bästa tänkbara kunskapsläge. Evidensbaserad naturvård, en rörelse som kan spåras ungefär tio år tillbaka i tiden, börjar nu få fotfäste.

PER MILBERG OCH KARL-OLOF BERGMAN

Uppgifter

17. Vad kan, enligt texten, sägas vara kärnan i den evidensbaserade medicinen?

- A Att den tillämpas på en teoretisk och överordnad nivå.
- B Att den bygger på en sammanfattad kunskapsbas.
- C Att den utvärderar fakta som är svåra att dokumentera i forskning.
- D Att den utgår från det som visat sig praktiskt möjligt.

18. Textförfattarna resonerar kring förutsättningarna för evidensbaserad naturvård genom att peka på ett antal skillnader mellan forskning inom naturvård respektive medicin. Vilket svarsförslag anger en av dessa skillnader?

- A Forskningsmöjligheterna är färre inom naturvården.
- B Praktiska åtgärder utvärderas mer sällan inom naturvården.
- C Kraven på bevisvärde är lägre inom naturvården.
- D Avståndet mellan teori och praktik är kortare inom naturvården.

19. Vad vill textförfattarna visa på när de nämner de tre studierna om dårgräsfjärilens värdväxt, vedlevande skalbaggar och skötsel av ängsmark?

- A Att det finns systematiska översikter inom praktisk naturvård.
- B Att det finns odokumenterad kunskap inom praktisk naturvård.
- C Att det finns publicerad forskning inom praktisk naturvård.
- D Att det finns förbisedda studier inom praktisk naturvård.

20. Vad skulle naturvården framför allt kunna uppnå genom ett evidensbaserat arbetssätt, enligt texten?

- A Mer effektiva insatser.
- B Större engagemang.
- C Ökad samverkan.
- D Höjd vetenskaplig status.

MEK – Meningskomplettering

21. Bevarandet av den biologiska _____ är den moderna naturvårdens och naturskyddets främsta uppgift.
- A ekologin
  - B mångfalden
  - C atmosfären
  - D hållbarheten
22. Kvinnan använde sin hyresrätt till förvaring av arvegods, istället för att bo där. Det får man inte enligt _____ och hon fråntas därför lägenheten. Hyresvärden har vid två tillfällen varit inne i lägenheten, som då varit så smutsig och _____ med saker att det knappt gått att komma in.
- A kontraktet – nedsliten
  - B vicevärden – förtäckt
  - C hyreslagen – belamrad
  - D bostadsrätten – uppfylld
23. Författaren pekar på hur personer som kritiserar respektive förespråkar läkemedel mot ångest utgår från helt skilda idétraditioner: å ena sidan en _____ som utmärks av luthersk plikt känsla, asketisk självförnekelse och skepsis mot läkemedel; å andra sidan en allt starkare tro på att varje individ har _____ till lycka och självförverkligande, och att ångest och nedstämdhet därmed bör _____.
- A puritanism – rätt – elimineras
  - B idealism – motivation – accepteras
  - C humanism – chans – förebyggas
  - D negativism – potential – ignoreras
24. "Vi vill inte blanda oss i ryktesspridningen. Det där vill jag distansera mig ifrån och _____. Ingenting av det stämmer."
- A deformera
  - B recitera
  - C dementera
  - D redigera

25. Vart rör sig den globala ekonomin? Den stora frågan är om vi har levt på _____, om de senaste 20–30 åren bara varit en bubbla på kredit och om vi nu nått _____.
- A små marginaler – målet
  - B lånad tid – vägs ände
  - C gammal skåpmat – kulmen
  - D egna villkor – ända fram
26. Nyligen kom nyheten om att det på månen, i motsats till vad man tidigare trott, kan finnas vattenmolekyler. Nu har nya rön _____ som kan förklara hur dessa vattenmolekyler skapats.
- A genomförts
  - B avslöjats
  - C publicerats
  - D upptäckts
27. Men lika mycket som en enig kritikerkår i Danmark har hyllat dikternas konstnärliga kvalitet, lika _____ omöjligt har det varit för de danska läsarna att enbart _____ dikternas estetiska kvalitet och _____ den smärtsamma verklighet som de skildrar.
- A komplett – förhålla sig till – förbigå
  - B genuint – bortse från – försumma
  - C direkt – påverkas av – förorda
  - D fatalt – liera sig med – förstärka
28. På åttiotalet gick jag ur den svenska statskyrkan, mycket som ett resultat av debatten om kvinnliga präster. Det _____ var att detta ledde till ett större engagemang i trosfrågor och ett växande intresse för världsreligionerna. Jag kom snart fram till att jag hörde hemma i de ateistiska leden, även om jag _____ för uttrycket som sådant.
- A reaktionära – vacklade
  - B fundamentala – duckade
  - C konsekventa – backade
  - D paradoxala – ryggade

29. Att politiker och högt uppsatta tjänstemän kan byta yrkesbana är bra. Personalpolitiskt växelbruk har många fördelar, och även för allmänheten ligger det ett värde i att offentliga beslutsfattare inte döms till livstid inom samma _____.
- A tablå
  - B sejour
  - C gebit
  - D matris
30. En konstnärlig utbildning _____ bör förmedla kunskaper och färdigheter som _____ under en fortlöpande personlig mognadsprocess, genom kontinuerligt arbete med olika typer av övningsuppgifter som utförs med lärarledd handledning.
- A med status – tillägnas
  - B sedd utifrån – erhålls
  - C under utveckling – skapas
  - D värd namnet – förvärvas

Education and Pay

Education is key to increased economic equality. To get workers' paychecks up, they have to possess better skills, yet many societies are not doing enough to improve schools and teachers and bolster job training. Enhancing access to good education isn't just a matter of more money, however, but also how we spend that money. In a recent report, the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) recommended boosting investment in the early years of education, like preschool, since that improves a child's academic performance over his or her entire career.

Question

31. What is the main point here?

- A There is an urgent need to reform higher education in many countries.
- B More money for the education of young children will pay off later on.
- C The number of well-educated, skilled workers seems to be increasing.
- D More money to be spent equally on all kinds of education is necessary.

Immortality

Some scientists believe that one day technology will make it possible to achieve immortality by uploading our neural connections into robots' bodies; others believe this is impossible. Regardless, legitimate philosophers are engaged in a debate over how such an eventuality would change our humanity. Their dialogue is important because even if the final goal falls short, human augmentation and improvements may raise similar issues.

Question

32. What is the main point in this text?

- A Immortality-related dilemmas may appear whether eternal life is achieved or not.
- B It is questionable whether human beings will become immortal.
- C Philosophers quarrel about whether immortality would be a positive or a negative thing.
- D Predicting whether humans will ever achieve immortality is impossible.

The Rise of Modern Religions

About 2,500 years ago, something changed the way humans think. Within the span of two centuries, in three separate regions of Eurasia, spiritual movements emerged that would give rise to the world's major moral religions, those preaching some combination of compassion, humility and asceticism. Scholars often attribute the rise of these moral religions – Buddhism, Judaism, Islam, Hinduism and Christianity included – to population growth, seeing morality as a necessary social stabilizer in increasingly large and volatile human communities. Yet findings from a recent study published in *Current Biology* point to a different factor: rising affluence.

The authors investigated variables relating to political complexity and living standards. Affluence emerged as a major force in the rise of moral religion – in particular, access to energy. Across cultures, moral religions abruptly emerged when members of a population could reliably source 20,000 calories of energy a day, including food (for humans and livestock), fuel and raw materials.

“This number appears to correspond with a certain peace of mind,” says lead author Nicolas Baumard, a research scientist at *École Normale Supérieure* in Paris. “Having a roof over your head, not feeling like the world is full of predators and enemies, knowing that you’ll have enough to eat tomorrow.” As Baumard points out, psychology research shows that affluence appears to influence our motivations and reward circuitry away from short-term gain to also considering the benefits of long-term strategy. In other words, with a steady energy supply, we had more time to cooperate, cultivate skills and consider consequences. Affluence also allowed more time for existential pondering: maybe we have some greater moral responsibility; perhaps life has a purpose.

Baumard acknowledges that moral and ascetic qualities probably existed in humans before the major reli-

gions emphasized them. Other experts believe that the paper may not consider these inherent qualities seriously enough. Barbara King, an anthropologist at the college of William & Mary, argues that the study exaggerates the sharp transition to the moral belief systems. She suggests that a more gradual transition may have taken place – one that was perhaps nudged over the line by a reliable calorie count. “Anthropologists and psychologists have found deep roots of compassion and morality in other primates,” King explains. “I don’t see any reason to assume that cosmological morality and compassion were not important to earlier hunter-gatherer groups.”

Bernard J. Crespi, an evolutionary biologist at Simon Fraser University in British Columbia, also cautions against Baumard’s claim: “The main idea in the article is fascinating, but the causal link between increasing affluence and religion remains to be established. Our work actually suggests that the authors might have their causality reversed – that religion itself drives increases in affluence via its effects on increased cooperation.”

Still, Baumard’s findings point to a strong association between affluence and the emergence of moral religion, specifically. Plenty of ancient societies cooperated and had religious beliefs – the Maya, Sumerians and Egyptians among them. For the most part, however, none of these societies’ belief systems emphasized morality, or material and visceral restraint. And according to Baumard, members of these societies never had access to more than 15,000 calories a day. Whether cause or effect, morality, it seems, takes energy.

BRET STETKA, SCIENTIFIC AMERICAN MIND

Questions

33. What is the main point in the opening paragraph?

- A The origins of moral religions have long been considered a mystery.
- B Moral values provide a cornerstone for all religious beliefs.
- C There are now competing views on the emergence of moral religions.
- D Morality can be seen as a side effect of religious thinking.

34. What is said about the new study mentioned?

- A Its main argument is based on the conflict between wealth and morality.
- B It stresses the relevance of material conditions for the appearance of modern religions.
- C Its reference to population statistics has surprised many researchers.
- D It is openly critical of previous attempts to explain the beginnings of modern religions.

35. How does Barbara King regard Nicolas Baumard's research?

According to King, ...

- A Baumard is unaware of moral thinking prior to modern religions.
- B Baumard's calorie statistics do not stand up to close scrutiny.
- C Baumard's explanation is supported by other branches of research.
- D Baumard overstates the abruptness of the appearance of morality.

36. How does Bernard J. Crespi view Nicolas Baumard's findings?

- A Crespi thinks Baumard's evidence for affluence giving rise to religion is insufficient.
- B Crespi accepts Baumard's account with only minor reservations.
- C Crespi agrees that Baumard's point about the role of affluence is of crucial importance.
- D Crespi considers Baumard's statistical data interesting but irrelevant.

37. What is the writer's overall attitude to Nicolas Baumard's research?

- A He is on the whole positive but has some serious objections.
- B He is less convinced by its main argument than Bernard J. Crespi.
- C He is clearly impressed but avoids taking a stand on a key issue.
- D He is more sceptical about its conclusions than Barbara King.

Autism

People with autism are often unable to judge when a face conveys emotions such as happiness or sadness, and many researchers take this as evidence that autism involves serious deficits in processing social information. Yet the voice, too, can provide emotional cues, and several recent studies indicate that when listening to voices, people with autism can actually recognize feelings and other traits of humanness as well as – or even better than – neurotypical people do. The studies suggest that at least for some subgroups of autistic people in certain situations, deficits in identifying emotions could be confined primarily to vision. ‘This is great news from a treatment perspective,’ says researcher Kevin Pelphrey at George Washington University. ‘It is much easier to help someone overcome an inability to read emotion from faces than it would be to treat a fundamental lack of understanding of emotion from all modalities.’

China Today

Once again, as a thousand years ago, China leads the world in many ways. For example, they are global leaders in genetic engineering, the Chinese government directing billions of dollars towards research into modifying genes of crops, animals and even humans. China also leads the world in mobile banking, spending on luxury goods, high-speed rail, car manufacture, foreign trade, the export of machinery and electronic products – and in the size of its art market. It has the planet’s largest number of broadband subscribers, and is ahead in both solar and wind industry, as well as in the use of methanol as an alternative fuel. It also leads the world in the growth of millionaires – and in poverty reduction.

Question

- 38. What is the main point here in relation to autistic people?**
- A They tend to express emotion more through their voices rather than by their faces.
  - B Their difficulties in distinguishing feelings may relate to what can be seen.
  - C They are generally better than non-autistic people at determining people’s emotions.
  - D Their visual deficits are less difficult to treat than their corresponding aural deficits.

Question

- 39. Which of the following phrases best characterizes China’s overall progress, as described in the text?**
- A One-dimensional.
  - B Extremely varied.
  - C Environment-friendly.
  - D Basically unethical.

Restless Legs Syndrome

Glaxo Smith Kline made restless legs syndrome – a disorder characterized in part by the urge to move one’s legs at night – a household term in 2003, when it ran a vigorous awareness campaign for the disorder. The pharmaceutical company began by issuing press releases about presentations given at the 2003 annual meeting for the American Academy of Neurology, a professional society representing neurologists and neuroscientists. Two months later it distributed another press release, for a company-funded, as yet unpublished study, entitled “New survey reveals common yet under-recognized disorder – restless legs syndrome – is keeping Americans awake at night.” The press releases led to a slew of media coverage of the disorder; according to an analysis in 2006, one fifth of all articles written about it referred readers to the nonprofit Restless Legs Syndrome Foundation for more information, an organization that is heavily subsidized by Glaxo Smith Kline.

Question

40. What is the main point here?

- A The recognition of new disorders is often slowed down by bureaucratic obstacles.
- B Attempts to spread the word about lesser-known disorders may be due to commercial interests.
- C Restless legs syndrome is much less widespread than some studies have claimed.
- D Production of medications is often delayed owing to lack of economic incentives.